

Laurentius Petri Sällskapet

KORALVECKA I VISBY den 6–11 augusti 1968.

För andra gången inbjöd Laurentius Petri Sällskapet i samarbete med Visby Stifts kyrkomusikförening till koralvecka i Visby. Och man kan väl knappast tänka sig en vackrare och värdigare ram än denna Östersjöns pärla, rosornas och ruinernas stad, där de många minnesmärkena från gången tid talar sitt mäktiga språk. Bland dem intar väl Sankta Maria domkyrka den förnämsta platsen, som dock inte endast är ett minnesmärke, utan en plats där livet pulserar. I den fick deltagarna samlas till mässa och tidegärd, till andakt och gudstjänster.

Till denna andra koralvecka i Visby kom också många deltagare, omkring ett 80-tal. Det var visserligen betydligt färre än i fjol, men detta var närmast en fördel. Även om lokalerna i Visby församlingshem var i knappaste laget också för denna mindre skara, så blev trängseln i alla fall inte olidlig. Vi lärde också känna varandra och kunde under de dagar "veckan" varade bli en sammansvetsad grupp, där vi starkt kände gemenskapen. Mycket glädjande var att det ungdomliga inslaget var så stort.

Koralvecka, ja, det rörde sig ju inte bara om koraler. Det hände verkligen mycket un-

der "veckan". Tidegärd, körsång, bibelmeditationer, föredrag, grupparbete, orgelstunder, mässa och gudstjänster. Tidegården med den gregorianska sången har väl vid tidigare konvent och "veckor" fått stort utrymme och satt sin prägel på programmet. Vid 1968 års koralvecka var det samtalen och diskussionerna, som kom att inta en mer dominerande plats än någonsin tidigare.

Mottot för koralveckan var en fråga: Ny mässa? och själva inbjudan till deltagande började med en fråga: om kristen gudstjänst skall ha någon relevans i vår tid, behöver den inte då radikalt nygestaltas? Det var denna fråga som koralveckan i Visby 1968 ville ge en allsidig belysning både i teori och praxis.

Först då det teoretiska. Ämnena för de fyra föredragen hade också formulerats som frågor: Ny mässordning? Ny bön? Ny mässmusik? Nytt tonspråk?

Om den första frågan "Ny mässordning?" talade rektor Erland Olson, som bl a framhöll att kyrkan måste engagera sig i de liturgiska frågorna. Den sekulariserade tidsåldern tvingar kyrkan inte bara att arbeta för världsnöden utan också för gudstjänslivet. Det är inte förändringar för förändringarnas skull utan opposition mot det traditionella, som gör att vi allvarligt måste ta itu med frågan om en

ny mässa. Gudstjänsten måste ge uttryck för att vara mötet mellan Gud och hans folk, men den icke troende världen måste vara med. Golgata-offret är ett offer för alla.

"Ny bön?" löd den fråga, som belystes av professor Ragnar Holte, som inskräpte vikten av att bönerna i vår mässa är avfattade på ett språk som den unga generationen förstår. Den som går söndag efter söndag i kyrkan märker inte hur mycket kanslivenksa vi har i våra böner. Korthet, enkelhet, kärnfullhet är liturgiäns väsen. Våra böner sysslar inte heller med de problem, som är aktuella i vår tid. Allmänna kyrkobönen tex kretsar för mycket kring vårt eget land, arbetsliv och samhälle.

Pater Jean Mouton behandlade frågan om "Ny mässmusik?" och gick särskilt in på de olika problem, som den katolska kyrkan i dag brottas med. Många frågor framkastades: Kan man skapa recitationsformer, som tilltalar moderna människor? Skall man läsa den Heliga Skrift eller skall man citera den? Hur skall man få det rätta sambandet mellan recitation av den Heliga Skrift och den responsoriala sången?

"Nytt tonspråk?" Den frågan hade fallit på tonsättaren Sven-Eric Johansons lott att belysa. Han ställde frågan: behöver vi ett nytt tonspråk? Vi har ju redan så mycket: Fader Bach, barocken, romantikerna. Hans svar på frågan var att vi har ett trängande behov av ett nytt tonspråk, och många lyckade försök hade gjorts både med pop och jazz. Ett exempel på hur han själv tänkte sig ett nytt tonspråk gav han bl a i ett preludium till ps. 22 Gud, trefaldig, statt oss bi. Hans förslag om att ibland ersätta den talade predikan med en sjungen eller med kyrkospel väckte nog delade meningar bland åhörarna.

Det kanske mest övertygande svaret på frågan om ett nytt tonspråk gav tonsättaren vid en orgelstund i domkyrkan i samband med middagsbönen, då han spelade egna verk. Om inte alla blev övertygade, så blev det väl ändå en tankeställare.

Den teoretiska belysningen av frågorna kom också till uttryck i grupparbetet, som fick

formen av samtal kring de frågor som behandlats i föredragen. Det blev mycket livliga debatter, som ofta varade långt utöver den i programmet utmätta tiden. Självfallet bröt sig meningarna mellan förkämparna för tradition och för nydaning, men samtalen fördes i en gemytlig och vänskaplig anda, och viljan till förståelse var stor på ömse sidor.

Många intressanta inlägg gjordes vid diskussionen på söndagskvällen över ämnet "Ny mässa i församlingen" med inledningsanföranden av kyrkoherde Eric Grönlund och musikdirektör Olle Scherwin. Vår skara hade då utökats med deltagarna i KMR:s ombudsmöte, som inleddes samma kväll.

Men koralveckan skulle också ge en praktisk belysning av de fyra frågorna. Så skedde också. Vid onsdagens morgonmässa i domkyrkan brukades ett helt nytt ritual till förkortad veckomässa. Vid fredagens aftonmässa, vid vilken kyrkoherde Karl-Erik Wallin var celebrant, användes tidegårdens syndabekännelse och avlösning i stället för den i handboken av år 1942 föreskrivna, samt helt ny mässmusik, komponerad av musikdirektör Torsten Sörenson, som också tjänstgjorde vid orgeln. Böner ur det förslag, som sedan förelades höstens kyrkomöte, brukades vid dessa båda mässor liksom vid tidebönerna. I söndagens högmässa användes Allmänna serien enligt Liturgiska Nämndens förslag till ny mässmusik. Söndagens vesper följde Liturgiska Nämndens förslag till Alternativt aftonsångsritual och Meloditillägget av år 1964 var i flitigt bruk. Allt detta var ju inte nyheter; en del hade prövats vid de senaste årens konvent. Det var inte heller något radikalt och det stämde helt med de riktlinjer, som rektor Erland Olson angav i sitt föredrag: vi kan i vår högmässa inte avvara skriftläsning, nattvardsfirande, böner och lovsång.

Förnämlig orgelmusik fick deltagarna tillfälle att lyssna till så gott som varje dag. En stor högtidsstund blev musikgudstjänsten i domkyrkan på söndagskvällen, då professor Alf Linder satt vid orgeln. En annan kväll spelade musikdirektör Olle Scherwin på orgeln i Hemse vackra kyrka, en orgelandakt, som blev avslutningen på en ovanligt givande

utflykt på mellersta Gotland med landsantikvarien själv, Dr. Gunnar Svanström, som ciceron. Och vem kunde veta mera om Gotland och dess fornminnen än han, som dock förstod att utportionera sitt vetande i för oss lekmän väl avpassade doser. Särskilt intressant för oss var att under Dr. Svanströms ledning få se några av de senast restaurerade kyrkorna.

* * *

Det var med många tankar och funderingar som man vände hemåt igen. Något entydigt svar hade väl inte givits på frågorna, och det var väl inte heller meningen. Avsikten var ju att de skulle belysas och ventileras. Flera av de "gamla" trogna deltagarna i LPS-konventen konstaterade nog med ett visst vemod att gregorikanen denna gång kom i skymundan och kunde kanske inte undertrycka en stilla undran, om det endast var en paus i LPS arbete för återuppväckandet av den gregorianska sången eller om detta måhända är ett avslutat kapitel. Men å andra sidan: det sällskap som bär Laurentius Petri namn bör ju också ha dörren öppen för vad som rör sig i tiden.

Stina Källqvist

ARSBERÄTTELSE

över Laurentius Petri Sällskapets verksamhet, avgiven i Visby vid det 27:e årsmötet den 6 aug. 1968

Laurentius Petri Sällskapets styrelse har under arbetsåret 1967-68 utgjorts av professor Ragnar Holte, Uppsala, ordf., kyrkoherde Karl-Erik Wallin, Backaryd, v. ordf., musikdirektör, teol. o. fil. kand. Gudrun Zethelius, Burträsk, sekreterare, fil. mag. Vivi Andersson, Burträsk, kassaförvaltare, domkyrkoorganist Albert Sjögren, Visby, och fil. lic. teol. kand. Folke Bohlin, Uppsala.

Suppleanter i styrelsen har varit docent Lars Hartman, Uppsala, musikdir. Rut Ericsson,

Danderyd, och komminister Sören Bolander, Askeryd.

Adjungerade ledamöter i styrelsen har varit fru Karin Peters, kontraktsprosten Pehr Edwall, disponent Sven Håkan Ohlsson, domprosten G. A. Danell, prof. Helge Nyman, Åbo, dir. cant. Gustav Pettersson, Helsingfors, sogneprest Dag Monrad Møller, Oure, organist, teol. dr. Finn Viderø, Köpenhamn, samt domkyrkoorganist Gotthard Arnér.

Styrelsen har under arbetsåret sammanträtt i Stockholm den 22 jan. 1968.

Sällskapets medlemsantal uppgick den 31 dec. 1967 till 252.

Sällskapets koralvecka (sommarkonvent) 1967 var förlagd till Visby 1-6 aug. och samlade c:a 130 deltagare. Den var osedvanligt innehållsrik. Utom domkyrkans dagliga middagsbön sjöngs laudes och completorium enl. Det Svenska Antifonalet I samt vesper (altern. aftonsångsritual) på lördag och söndag. Övningarna i gregoriansk sång leddes av Gudrun Zethelius. Till den flerstämmiga körsången hade LPS lyckats förvärva Eric Ericson. I söndagens högmässa utfördes under hans ledning bl. a. en nyskriven gradualsats av Torsten Nilsson och en likaledes ny motett av K. O. Robertsson samt Schütz evangeliemotett Fariseén och publikanen, som kom på sin rätta plats i evangelieläsningen. I söndagsvespern utfördes bl. a. Monteverdis 6-stämmiga Magnificat och Torsten Sörensons nyskrivna alternatimsats över "Den ljusa dag" för orgel, kör och församling. I onsdagens musikgudstjänst medverkade prof. Alf Linder, orgel, och prof. Helmut Krebs, sång. Tonsättaren Torsten Nilsson, orgel, genomförde i samarbete med doc. Lars Hartman två meditationer över Magnificat.

Under rubriken "Gammal och ny psalm" talade tonsättaren Torsten Sörenson om "Tonsättaren inför den nya psalmen", prof. Ragnar Holte om "Ritmiska problem i introitus-sången" och författarinnan Eva Norberg-Hagberg om "Diktaren inför den nya psalmen". Söndagskvällens diskussion om "Nya psalmer - nya koraler" inleddes av diktaren Anders Frostenson, tons. Torsten Nilsson och fil. lic. Sören Törnkvist. Filmen "Bengt Ham-